

SIYASİ BİLGİLER KÜTÜPHANESİ
HOOVER INSTITUTE AND LIBRARY ON
WAR, REVOLUTION AND PEACE

“Bu Kurum, barışı desteklemek amacıyla kurulmuştur. Belgeleri, savaşı destekleyenlere karşı gelecek; barışı arayanları kendine çekecektir.”

Herbert C. Hoover

26.6.1941

Sami N. ÖZERDİM

Millî Kütüphane Başuzman

California'nın *Palo Alto* şehrinin bir buçuk kilometre kadar ilerisinde bulunan *Stanford* kasabasında, üniversite kütüphanesinin hemen yanı başında, yüz metreye yaklaşan yükseklikte (285 feet) bir kule bulunmaktadır. 1940 yılında kurulan bu kule *Hoover Institute and Library on War, Revolution and Peace*'in binasıdır. Bu bina, 1890 da kurulmuş olan Stanford Üniversitesi'nin 50. yıldönümüne armağan edilmiştir.

Hoover Kütüphanesi'nin kuruluş hazırlıkları 1914 yılına kadar uzanır. Böyle bir kütüphanenin lüzumuna inanan, hazırlıklarına başlayan, kuran ve geliştiren, Amerika Birleşik Devletlerinin bugün de yaşamakta olan 30. cumhurbaşkanı *Herbert Clark Hoover*'dir. ¹

Kuruluş: Herbert C. Hoover, I. Dünya Savaşı devam ederken Belçika'ya Yardım Komisyonu' (Commisson for Relief in Belgium) nu teşkilâtlandırmış, Amerika Birleşik Devletleri savaşa katılınca U.S. Food Administration'un başına geçirilmiş, savaşın sonunda yeniden Avrupa'ya dönerek American Relief Administration'un başkanı olmuştu. Gerek savaş sırasında, gerekse savaştan sonra aldığı bu görevlerde edindiği denemeler, çeşitli memleketlerle ilgili ulaştırma ve haberleşme meseleleriyle uğraşırken günü gününe tutulacak kayıtların ne kadar önemli olduğunu fiilen görmesi, nihayet, Cornell Üniversitesi Rektörü Andrew D. White'ın Fransız ihtilâli ile Napoleon devri

¹ 1874 de doğdu, 1895 te Stanford Üniversitesini bitirdi. Mesleği Yüksek madden mühendisliğidir.

üzerinde yapılacak araştırmaların kaybolan malzeme yüzünden çok güçleştiğini belirten yazısından edindiği ikirler, ona, bu harbin belgelerini de, harb sona ermeden toplamanın zaruretini hatırlatmış oldu. Aynı zamanda savaşla ilgili belgelerin şimdiden ortadan kaybolduğunu, yahut düşüncesizce yok edildiğini görüyordu. Belçika'ya Yardım Komisyonu'nun dosyaları ve kayıtları, böylece, ileride kurulacak kütüphanenin çekirdeğini teşkil etti. Avrupa'yı dolaşırken, bir çok memleketlerde bu çeşit belgeleri derliyecek merkezler kurdu. Amerika'ya dönerek savaşın idaresinde fiilen rol alınca lüzumlu malzemenin Amerika ile ilgili kısmını tamamladı; müttefik memleketlerde sağlanan ajanlarla belge derleme işini genişletmiş oldu. Savaş sona erince bunları *Stanford Üniversitesi*'ne gönderdi ve bu malzemeyi işliyecek komisyonun masraflarını da karşıladığını bildirdi ².

Mr. Hoover mütarekeden sonra yeniden Avrupa'ya döndü ve *Supreme Economic Council*'e başkan oldu. Bu teşkilâta çalışan 1500 Amerikalı memurdan malzeme derlenmesinde faydalandı. Elinde 25 memleketin devlet adamlarının adlarını gösteren bir liste vardı. Kendilerine başvurarak, memleketleriyle ilgili harb belgelerini, askerî, ekonomik ve sosyal alandaki devlet yayımlarını sağladı. Savaşan memleketlerin gazete ve dergilerini elde etti.

Bu başlangıçtan sonra, 60 memleketin savaş yıllarına ait resmî yayınları (Meclis tutanakları, resmî gazeteler, devlet dairelerinin savaşla ilgili yayınları), gazete koleksiyonları, dergiler, savaş sırasında kurulan derneklerin yayınları, afişler. . . derlendi. Gazeteler savaş devresi bakımından tam değildi; fakat en önemli koleksiyonlar ele geçirilmişti.

Kütüphanenin amacı. Bu amacın genişlemesi: Savaş sona erince, *Mr. Hoover*, savaş sonuçlarını, savaş sonunda doğan sosyal, siyasi, ekonomik cereyanların savaşın kendisinden daha büyük bir önem taşıdığını gördü. Savaş sonu Avrupasında ortaya çıkan Faşizm, Nas-

² *Stanford Üniversitesi*, Tarih Fakültesinden *Prof. Adams*'ı malzeme derlemek üzere Avrupa'ya gönderdi. *Dr. Adams* önce, Paris Barış Konferansına katılan delegelerden konferansla ilgili belgelerin bir koleksiyonunu sağladı. Böylelikle Hoover Kütüphanesi, Paris Konferansında dağıtılan propaganda malzemesinin tam bir takımına sahip oldu.

yonel Sosyalizm, Komünizm gibi cereyanların ve bunların demokrasî ile çatışmalarının insanlığı ne kadar derinden kavradığını gördükten sonra, başlangıçta kuruluş amacı sadece savaş belgeleri derlemek olan kütüphanenin, konularını dallandırması zarureti belirdi. Siyasi, sosyal ve ekonomik kurumların ortaya çıkardığı meselelerden edinilen deneme gelecek bin yıl için büyük bir değer gösteriyordu.

Öte yandan, başlangıçta sadece 20. yüzyılın Batı dünyası konu edinilmişken, kütüphanenin coğrafi bakımdan çalışma alanının da genişletilmesi fikri üstün gelmişti. Zira, son yirmi beş yılın olayları, günün meseleleri sanılan dâvaların gerçekte bütün dünyanın meseleleri olduğunu, gelişmelerin bunları bütün dünyanın malı haline getirdiğini göstermişti. Böylece kütüphanenin coğrafi alanı da hemen bütün dünyayı içine alacak şekilde genişletildi.

Kütüphanenin adı da çalışma alanının genişlemesiyle birlikte değişmişti (Önce sadece *Hoover War Library* idi). Savaşların sebepleri, sonuçları, ihtilâller, devrimler, barış hareketleri, milletlerin sosyal hayatları ve ekonomik imkânları kütüphanenin araştırma alanı içine alındı.

Hoover Kütüphanesi, zaman bakımından 20. yüzyılı esas konusu olarak seçmiştir. Bunun sebebi, yukarıda da dokunulduğu gibi, geçmiş olaylardan gelecek hesabına faydalanma amacı, faydacı Amerikan görüşüdür. Bununla beraber, koleksiyonları bazan 19. yüzyıla kadar uzatmak lâzım gelmektedir.

İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası: II. Dünya Savaşı başladığı sıralarda Hoover Kütüphanesi *Dr. Ralph H. Lutz*'u siyasi buhranla ilgili malzeme derlemek üzere Almanya'ya gönderdi. I. Dünya Savaşı üzerinde malzeme derlemiş olan şahıs ve kurumlarla yeniden anlaşma yapıldı. Fakat savaşın devamı süresince derlenen malzemenin Amerika'ya sevki geciktirildi. Amerika Birleşik Devletleri'yle müttefiklerine ait malzeme ise ayrıca elde edilmekte idi. Amerika'ya ait savaş belgeleri, ordu gazeteleri, millî savunma ile ilgili eyalet ve şehirlerin yayımları, *U.S. War Relocation Authority* kayıtları, Japon Millet Meclisinin yayımları, Amerika'daki göçmen gruplarının düşüncelerini yayan çeşitli dillerde gazeteler . . . toplandı. 1954 yılında Avrupa'ya gönderilen özel bir memur, 1939 dan beri malzeme derlemekte olanlarla temasa geçti ve derlenen malzemenin gayet iyi bir şekilde muhafaza edilmiş olduğu görüldü. Derleme işi Orta Avrupa, Akdeniz

ve İskandinavya'ya da uzatıldı. Savaşın Pasifik'e ve Ortadoğu'ya sıçraması kütüphanenin dikkatini o yönlere de çevirmişti. Asya, bilhassa Japonya, Çin, Kore, Hindistan ve Doğu-Güney Asya önem kazandı. 1946 dan bu yana bu bölgelerden devamlı olarak malzeme sağlanmaktadır. Ortadoğu olaylarında görülen gelişme, Türkiye, İran ve Arap memleketlerini de ön plâna geçirdi. Kütüphane, çalışmalarını ve derlemelerini Lâtin Amerika ülkelerine de uzatmıştır.

Koleksiyonlar : Kütüphane, 60 memlekete ait 50.000 cilt tutarında resmî yayına sahiptir. Bu yayınlar tarih, ekonomi ve idare konularında eserlerdir. Meclis tutanakları, resmî gazeteler, çeşitli devlet dairelerinin yayınları koleksiyonun başta gelen belgeleridir. Stanford Üniversite Kütüphanesi Amerikan ve İngiliz malzemesini ihtiva ettiğinden Hoover Kütüphanesi bu malzemeyi tamamlamaya çalışır.

Kütüphanede hemen bütün memleketlere ait 100,000 kitap ve broşür mevcuttur. 30 dilde 3.000 gazete, 54 memlekette 15.000 periyodik, kütüphanenin koleksiyonlarını zenginleştirmektedir. Gazeteler ve periyodikler arasında siyasi partilerle derneklerin, göçmen gruplarının, yer altı faaliyetlerinin yayınları önemli bir yer tutar. Bütün bunların derlenmesinde her iki savaşta da aynı yollara baş vurulmuş, gazetelerin noksanları mikrofilmlerle tamamlanmıştır.

Koleksiyonlarda 5.000 siyasi partinin, çeşitli derneklerin ve ilim kurumlarının yayınları da bulunmaktadır.

Kütüphane; afiş, harita, plân, film, plâk, fotoğraf ve madalya koleksiyonları bakımından da oldukça zengindir. Dünya Savaşı sırasında derlenen haritalar Avrupa memleketlerine münhasır kalmıştı; sonradan bu koleksiyonun alanı da genişletildi. Kütüphane *Army Map Service*'nin üyesidir. Afişler bilhassa savaş sıralarında kullanılan propaganda malzemesini ihtiva eder. Bunlar, seferberliklere ait, savaş yılları süresince basılmış, işgal edilen ülkelerle ilgili afişlerdir. Filmler daha çok yardım faaliyetlerini yankılandırır. Koleksiyonda, II. Dünya Savaşı sırasında İspanya'da propoganda amacıyla gösterilen Alman filmleri de bulunmaktadır.

Malzemenin derlenmesinde nadir eserler ve popüler ilgiyi çeken yayınlardan çok, faydalı olanlar dikkate alınır. Kitaplar seçilirken, çağın olaylarına dokunan hâtıralar ve biyografiler, monografiler,

eleştirmeler, çeşitli siyasi, ekonomik ve sosyal düşünceleri temsil eden grupların broşürleri; siyasi partiler, azınlıklar, işçi birlikleri, din kurumları, ırkları temsil eden topluluklar gibi, hepsi de milletlere ve milletlerarası umumi etkâra etkisi dokunan gruplara ait yayınlardır.

Kütüphane, kurucusunun para yardımı ve şahsi ilgisi sayesinde, içinde hükûmet arşiv ve belgeleri de bulunan malzemeye sahip olmuştur.

Kütüphane bilhassa Rusya, Almanya, Japonya, Çin, Belçika ve Fransa bakımından zengindir.

Kütüphanenin Rusça eserleri, Amerika Birleşik Devletleri içinde Rus belgelerini ihtiva eden beş büyük koleksiyondan biridir. Bilhassa I. Dünya Savaşı, 1917 ihtilâli ve Sovyetler Birliği tarihi bu koleksiyonda geniş bir ölçüde temsil edilmektedir. 1917 den beri göçmen grupların yayınladığı periyodiklerin en tam koleksiyonu Hoover Kütüphanesi'ndedir. 1917-1918 yılları da dahil olmak üzere *Pravda* ve *İzvestia* gazetelerinin takımları da bulunmaktadır. Çarlık devrine ait kanunların tamamı, Rusya Duma'sının tutanakları, Lenin'in eserlerinin orijinal baskıları bu koleksiyonun arasındadır.

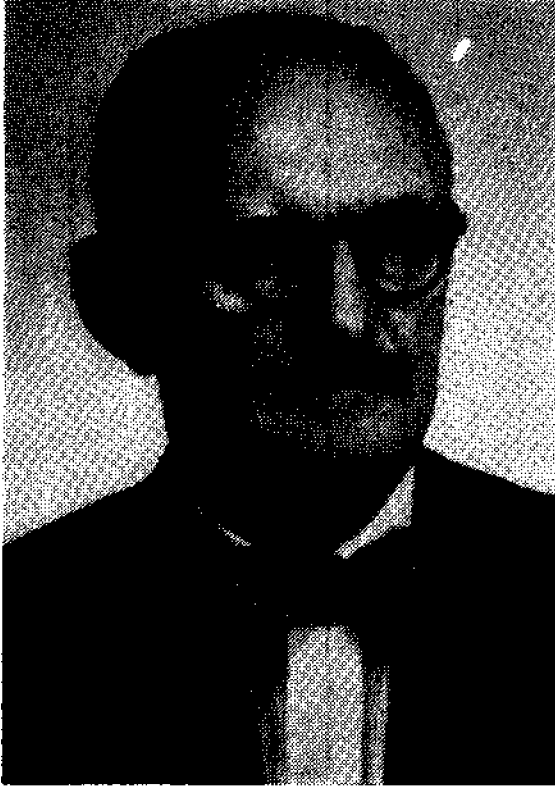
Almanca eserler koleksiyonunda, imparatorluğun kuruluşundan bu yana (1871- 1933) *Reishtag* tutanakları, Nasyonal Sosyalist Partisi organları, II. Dünya Savaşı sonunda yayımlanan periyodiklerle siyasi partilerin organları, *Hitler*, *Göring*, *Himmler* ve *Göbels*'in el yazılarını ihtiva eden belgeler, Göbels'in, 1942-1943 yıllarında Nazi plânlarını açıklayan hâtıra defteri, S.S. ve Gestapo teşkilâtlarına ait malzeme, Almanya'daki askerî mahkemenin (A.P.D.) tutanakları bu koleksiyon arasında görülebilir. *Der Angriff* ve *Völkischer Beobachter* gazetelerinin *Hitler*'in organı oldukları yıllara ait ciltleri yalnız Hoover Kütüphanesinde bulunmaktadır.

Çince eserler koleksiyonu geçen yüzyıla kadar uzanmıştır. North China Tribune 1850 den beri, Northchina Daily News 1872 den beri mevcuttur. 1912 den bu yana eyaletler ve şehirler hükûmetlerine, bakanlıklara, hukuk ve kukla idarelerine ait yayınlar koleksiyonda büyük bir yer tutar. Şunu da ilâve etmek lâzımdır ki Çin Cumhuriyeti'nin çeşitli hükûmetlerine dair belgelerini derlemek İmparatorluk devri belgelerini derlemekten daha zordur. Çin'deki komünist yayınları, 1941 den bu yana komünist faaliyetlerini belirten malzeme bilhassa dikkate değer. Kuomintang'ın organı Mi-Li-Pao'nun 1912 den beri tam bir takımı mevcuttur.

Hoover Institute and Library'nin Kurucusu; eski Cumhurbaşkanı Herbert C. Hoover, Kütüphane binasının önünde
(Bu fotoğrafı Bültenimiz için imzalamıştır)

Hoover Institute and Library'nin idarecileri

Dr. Harold H. Fisher
(Müessesenin ilk Müdürü)

Dr. C. Easton Rothwell
(Bugünkü Müdür)

Mr. Philip L. McLean
(Kütüphaneci)

Mrs. Ina Nelson
(Katalog Bölümü Şefi)

Dr. Christina P. Harris
(Yakın Şark Bölümü Şefi)

Japonya'nın yalnız 75 yıllık tarihi değil, Japonya'da *V-J Day*'dan beri olup bitenler kütüphanede incelenebilir. Doğu-Asya'daki Japon nüfuz alanları da ele alınmıştır. Büyük Doğu-Asya Bakanlığı, Batı-Asya Araştırma Enstitüsü, Kore ve Formoza Umumi Valiliklerine ait belgeler, *Osaka Mainichi* gazetesinin 1889 - 1929 yıllarına ait ciltleri, Japonya'da komünizm ve sosyalizmin gelişmesini belirten eserler koleksiyonu zenginleştirir. Kore'de, 1884 - 1909 yıllarına ait, Japon arşivlerinden alınmış belgelerin fotoğrafları 50.000 i bulur.

Kütüphanede bulunan bazı nadir ve dikkate değer malzemedenden de kısaca bahsetmeğe değer. Hoover Kütüphanesi pek çok sayıda askerî haritaya ve deniz haritasına sahiptir. Alman imparatoru'nun, Rusya çar ve çariçelerinin, kırılların kütüphanelerinden alınmış güzel ciltli kitaplar, gizli hâtıra defterleri mevcuttur. 100.000 metreye yakın film, yardım teşkilâtlarının, Avrupa'daki savaflara ait askerî faaliyetlerin takibini mümkün kılar. Madalya ve para koleksiyonları arasında savaş çağlarına ait örnekler, belediye senetleri, para yerini tutan markalar, enflasyon paraları, Rusya'da iç savaş sırasında geçici hükûmetlerin bastığı paraların tam serileri görülebilir. Arşiv bölümünde, çoğu *Mr. Hoover*'in âmme hizmetlerini yankılandırıan belgeler olmak üzere, özel dosyalar, el yazıları göze çarpar. Amerikalı ve Avrupalı bir çok şahsiyetlerin özel kâğıtları da kütüphaneye armağan edilmiştir.

Gelir Kaynakları: Kütüphane para yardımını Stanford Üniversitesi'nden, çeşitli tesislerin bağışlarından, hükûmetten ve özel bağışlardan sağlamıştır. Malzeme halindeki bağışlar yalnız Amerika içinden değil dış memleketlerden de (hükûmetlerden, derneklerden ve fertlerden) gelir.

Mevcudun Çoğaltılması : Kütüphanedeki malzemenin çoğaltılması *curator*'ların lüzumunu ortaya koyduktan sonra mevcudun çoğaltılması işleri kendi çalışma alanlarındaki bibliyografya bilgileriyle tanınmış, aynı zamanda seçkin ilim adamları olan bu *curator*ların gayretiyle yürümektedir. Koleksiyondan faydalanacak okuyucularla konuşmak, seminerleri, araştırmaları da idare etmekle görevli olan *curator*lar kütüphaneye lüzumlu eserleri ve yeni yayınları tavsiye ederler. Yıllık bütçeler bir yandan bu *curator*ların, bir yandan da kütüphaneci'nin tespit ettikleri miktarlarla gelişir. Kütüphanenin hemen dünyanın her yerinde temasta bulunduğu yayınevleri ve ki-

tapçılar, bu arada Belçika'da *Belgian-American Educational Foundation* tarafından teşkilâtlandırılmış olan *Comité Belgique*, Fransa'da *Comité pour la France*, bilhassa Belçika'da Belçikalı dostlar³ satınalma faaliyetine yardım ederler.

Kütüphane dünyanın her yerinden mübadele yoluyla mevcudunu çoğaltır. Mübadele servisi bir yandan kütüphanede mevcut fazla nüshaları, bir yandan da istek üzerine sağladığı eserleri değişme malzemesi olarak kullanır.

Stanford Üniversitesi'ni bitirmiş öğrencilerden de kütüphaneye malzeme sağlanmasında istifade edilir. Bu mezunlar askerlik vazifelerini yaptıkları sırada faydalı olmuşlar, bilhassa Japonların Filipinlere yayılmaları tarihiyle ilgili değerli malzeme derlemişlerdir. Mezunların birçok malzemeyi kaybolmaktan kurtardıkları ve Hoover Kütüphanesi'ne kazandırdıkları söylenir.

Tasnif : Hoover Kütüphanesi, lüzumlu bazı değişikliklerle *Library of Congress*'in tasnif sistemini kullanır⁴. Devlet ve dernek yayınları, gazeteler ve dergiler ise sadece basit alfabetik fişlere geçirilir. Broşürler için de kitaplarınkine benzer bir tasnif yolu tutulmuştur. Ancak bunların yalnız müellif fişleri kataloğa girer; konu fişleri yapılmaz. Bunlara ait bir konu listesi bulundurulur; raflarda konularına göre yerlerini alırlar.

Kütüphanenin Doğuya ait malzemesi (Çince, Japonca eserler, Orta-Doğuya ait koleksiyonlar gibi) ayrı kataloglara girer. Bunlara "Özel Koleksiyonlar" adı verilmiştir. Müellif ve kitap adları hem orijinal harfleriyle, hem de translitere edilerek ve kitap adları İngilizceye çevirilerek fişlere geçirilir. Bu fişler umumi kataloğa girmez, özel kataloglar halinde muhafaza edilir. Tasnifte kütüphanenin kullandığı sistemden ayrılmak mümkündür; fakat konu başlıklarında (subject heading'ler) umumi kataloğa uyulur. Japonca eserlerin tasnifinde Dewey'in değiştirilmiş bir şekli kullanılmaktadır.

³ Belçikalıların Mr. Hoover'e besledikleri sempatinin kaynağı, şüphesiz ki, Belçika'ya Yardım Komisyonu'ndaki çalışmalarına dayanır. Kütüphane okuma salonunun duvar süsleri; eşi *Lou Henry Hoover*'e ait odadaki bir çok değerli eşya Belçikalıların hediyesidir.

⁴ Bu sistem hakkında, Bültenimizin V. cilt 2. sayısında, Abdülkadir Salgır'ın "Dünyanın En Büyük Kütüphanesi. *Library of Congress*" adlı yazısında bazı bilgiler bulunmaktadır.

Kütüphanede, böylece, Batı malzemesini ihtiva eden bir umumi katalog ve bir umumi depo ile Doğuya ait çeşitli memleketlerden gelme koleksiyonlardan mürekkep özel kataloglar ve özel depolar vardır.

Faydalanma: Kütüphaneden faydalananlar sadece Stanford Üniversitesinin öğrencileri değildir. Amerika Birleşik Devletleri'nin çeşitli eyaletlerinden öğrencilerle ilim adamları kütüphanenin zengin koleksiyonlarından faydalanırlar. Bundan başka Amerika Birleşik Devletleri dışından da -Amerika'daki büyük tesislerin para yardımıyla ilim adamları Hoover Kütüphanesi'nden istifade imkânını bulurlar (Bu satırların yazıldığı sırada İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi doçentlerinden Dr. *Tarık Zafer Tunaya*, Rockefeller tesisinden aldığı bursla Hoover Kütüphanesi'nde çalışmaktadır. Bundan birkaç yıl önce Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi tarih profesörlerinden Dr. *Şinasi Altundağ* da bir süre Hoover Kütüphanesi'nde kalmıştı).

Hoover Kütüphanesi'nde, üniversitenin ileri sınıflarındaki öğrenciler için kurslarla seminerler düzenlenir. Bu seminerler *curator*'lar veya yetkili kütüphaneciler tarafından idare olunur. Büyük seminerlere kütüphane memurları, Stanford Üniversitesi üyeleri ve başka üniversitelerden gelen ziyaretçiler de katılır (Orada çalıştığımız sırada Arapça bölümündeki eserlerin tasnifine nezaret eden Mısırlı filolog Dr. *M. Kafafi*, Arap dünyasını ilgilendiren konular üzerine bir seminer düzenlemişti).

Kütüphane mensupları arasında da çeşitli konularda seminerler tertiplenir. Amerika dışına geziye çıkan kütüphane veya enstitü üyeleri dönüşlerinde incelemelerini ve intibalarını anlatırlar (Orada bulunduğumuz sırada biz de bu seminerlere katılmıştık. Rusya'nın eski devlet adamlarından, bugün Hoover Kütüphanesi'nde çalışmakta olan *Aleksandr Kerenski*, bir gün Sovyetlerin dış siyasetleri üzerinde çok ilgi verici bir konuşma yaptı).

Kütüphane zaman zaman bir okul ödevini de görmüştür. II. Dünya Savaşı sırasında hükümet, hizmet okulları kurarak ve araştırma projeleri düzenliyerek Hoover Kütüphanesi'nde askerler için bir merkez meydana getirmişti. 1943 yılında ordu, kütüphanede bir *Civil Affairs Training School* açtı; kadın ve erkek asker elemanlar bu kurslarda bir yandan dil, bir yandan da siyasi, sosyal ve ekonomik

kurumları öğrendiler. Bu kurslarda Orta ve Ortadoğu Avrupa, bilhassa Almanya; Uzakdoğu, bilhassa Japonya üzerine bilgi verildi. 1944 te *Civil Communications Intelligence School* kuruldu ve Ağustos 1943-Eylül 1945 arasında 500 subay bu kurslardan geçti.

Donanma Dairesi'nin isteği üzerine *School of Naval Administration* adıyla yeni bir seri kurs ihdas edildi. Öğrenciler bu kurslarda, Japonya'dan kurtarılmış olan Pasifik Adaları'nın idaresi ile ilgili bilgi edindiler; 1947 ye kadar 200 donanma mensubu bu görev için hazırlandı .

Son yıllarda FOA The Federal Agency Foreign Operations Administration ile müşterek bir yaz programı düzenlenmiş; (POD= Program on Overseas Development) Afrika, Asya, Lâtin Amerika ve Ortadoğu'dan gelmiş olan yabancı teknisyenler, Amerika Birleşik Devletleri içindeki öğrenim ve incelemelerini bitirip dönerken Hoover Kütüphanesi'nde konuşmak ve tartışmak fırsatını bulmuşlardır (1955 yazında bu toplantılara Türkiye'den bir grup yüksek tarım mühendisi de katılmıştı).

Kütüphane ve Enstitü : Hoover Kütüphanesi'nin adına bakılırsa bu müessesenin bir kütüphane ile bir enstitüden meydana geldiği anlaşılır. Gerçekte kütüphane ile enstitü o derece birbirini içine girmiştir ki bunları ayrı ayrı incelemeğe hemen hemen imkân yoktur. Kütüphanenin çeşitli koleksiyonlarını çoğaltmak ve tasnif işlerinde kütüphanecilerle danışmak görevinde olan *curator*'larla, Amerika'da kültür işlerine büyük para yardımlarında bulunan tesislerden gördükleri yardımla kütüphanede çalışarak eser hazırlayan bilginler enstitüyü teşkil etmektedirler diyebiliriz. Bu bilginler bazan gruplar halinde çalışırlar; Örneğin *Carnegie Corporation of N.Y.*, üç yıl sürecek bir bağışta bulunmuş; RADIR (*Revolution and the Development of International Relations*) adı verilen bir proje düzenlenmiş; tarihçi, iktisatçı, siyaset ve sosyoloji bilginleri, antropolog ve psikologlardan meydana gelen bir grup 1890 dan bu yana dünya topluluğunun -Rus ve Çin buhranları gibi- temel değişmelerini incelemişlerdir. Enstitüde çalışanlar, 20. yüzyılın ihtilâllerini, ihtilâl niteliğindeki hareketleri inceleyerek kitap yazarlar.

Ferdî araştırmalara gelince; bu araştırmalar ziyaretçi bilginler veya Hoover Enstitüsü'nden "Research Fellowship" almış ilim adamları tarafından yapılır. *Slavic Studies* programı buna örnektir. Bu

program Rockefeller tesisinin yardımıyla yürütülmüştür. Bu programın gerçekleştirilmesinde kütüphanenin zengin Rusça koleksiyonlarından faydalanılmış ve bu seriden birçok kitap yayımlanmıştır.

Kütüphanenin geniş bir yayın faaliyeti vardır. Yayınlar da; Hoover Enstitüsü yayınları ve Hoover Kütüphanesi Yayınları olarak iki seri halinde devam eder. Hoover Kütüphanesi yayınları 1932 den beri süregelmektedir. ⁵

Hoover Kütüphanesi'nin, kütüphane ve enstitünün politikasını idare eden bir müdürü; kütüphane faaliyetlerine nezaret eden bir kütüphanecisi vardır. Kulenin birinci katında ⁶ kütüphaneci'nin bürosu, katalog dairesi, müracaat ve periyodikler servisi, küçük bir okuma salonu, katalog odası, toplantı salonu ve kilit altında bulundurulmuş malzemeye ait bir depo bulunur. İkinci katta *coratorlar* ve enstitüde çalışan bilginlere ayrılmış küçük odalar sıralanmıştır. 3-8 inci katlar (2-M 3-M ... gibi yarım katlar da dahil) depoları teşkil eder. Zemin katında Japonca ve Çince bölümleri, gazeteler deposu, mikrofilm okuma cihazları, aksesyon işleriyle kitaplara numara ve etiket koyma gibi işlerle uğraşan Processing Department bulunmaktadır. 11 ve 12. katlarda müdürün bürosu, idare işleri; Mr. Hoover'in -cumhurbaşkanlığı masası da dahil- bazı eşyası, kendisine hediye edilmiş öte beri, diplomaları bulunan ve sekreteri tarafından muhafaza edilen bir oda vardır. Zengin arşiv dairesi de bu katlardan birindedir.

Kütüphanenin bir de müze mahiyeti gösteren yönü vardır. Kule hergün birçok ziyaretçilerin uğrağıdır. Fakat bu ziyaretçilerin büyük bir çoğunluğu, sanki buradaki kitaplardan ve ilmî çalışmalarından habersizdirler. Kapıdan girince duvarlardaki yazıları okur, teşhir vitrinlerini gözden geçirir; sağ tarafta, devamlı olarak açık bulundurulmuş, Mr. Hoover'in hayatta olmayan eşine ait değerli eşyayı ve kitapları içinde toplıyan odayı dolaşır; okuma salonunda, duvarları baştan başa kaplayan, Belçikalılar tarafından hediye edilmiş resimli duvar halılarını seyreder; bilhassa kulenin taraçasına çıkarak Stanford'un kuş bakışı manzarasına dalarlar. Taraçaya yerleştirilmiş

⁵ Bu yayınlardan ileride söz açmak isteriz.

⁶ Kule, 14 kattır. Zemin katı ve 7 yarım - kat bu sayının dışındadır.

olan *Carillon*lar, daha ziyade dış ülkelerden gelen resmî veya özel, fakat önemli ziyaretçilerin şerefine harekete getirilir ve kulenin tepesinden yayılan bu konser *Palo Alto* kasabasına kadar uzanır. Bu ziyaretçilerin bazıları için kütüphanede toplantılar tertip edilir ve kendilerinden memleketleri veya meslekleri hakkında konuşmaları istenir.

Türkçe eserler koleksiyonu: Kütüphanede mevcut -Millî Kütüphane'den getirilmiş kütüphanecilere tasnif ettirilen- Türkçe eserler koleksiyonu üzerinde ayrıca durmak ve bu konuyu ayrı bir yazıda ele almak istiyoruz.

(Not. Yazımın hazırlanmasında, Hoover Kütüphanesi'nin broşür ve kataloglarından başka; Librarian *Philip T. McLean*in *The Hoover Institute and Library* adlı yazısı ile (*The Library Quarterly*'nin 19. cilt, 4. sayısında Kasım 1954 yayımlanmış, ayrıca şapirografla çoğaltılmıştır) kulenin kuruluşu sırasında, bastırıldığı anlaşılan, o zamanki rektör *Ray Lyman Wilbur*'un, *The Hoover Library. A resource for restoring an orderly world* adlı söylevi esas tutulmuştur.

S. N. Ö.)